

Een comfortabele waarheid - Groei naar een duurzame en solidaire economie

Conferentie - Tilburg, 10 januari 2008

<http://www.economischegroei.net> – info@economischegroei.net

Inleiding workshop 1 – Economisch meten

Roefie Hueting

Inleiding voor de workshop ‘Economisch meten’ van de conferentie ‘Een comfortabele waarheid – groei naar een duurzame en solidaire economie’, 10-1-08, Tilburg, Universiteit van Brabant.

Wil er sprake zijn van economisch meten dan moet zijn voldaan aan de volgende voorwaarden.

- (1) Er moet een doel c.q. doelstelling zijn.
 - (2) Dat doel moet nauwkeurig worden omschreven.
 - (3) Het doel moet meetbaar zijn in de een of andere eenheid, zodat in die eenheid kan worden gemeten in hoeverre het doel is bereikt.
 - (4) Het bereiken van het doel moet een offer vergen en dat offer moet kunnen worden gekwantificeerd. Want economie gaat over keuzen uit schaarse goederen c.q. middelen c.q. doelen of doelstellingen; een goed is schaars als je er iets anders voor moet opofferen om het te verkrijgen. Als het doel geen offer vergt, oftewel als er geen kosten zijn, valt het doel buiten de economie.
 - (5) Er moet behoefte zijn aan het doel, want anders wil niemand er iets voor opofferen en valt het doel buiten de economie.
- (4 + 5) Voor economisch meten moeten derhalve kwantitatieve gegevens over kosten en behoeften (oftewel kosten en baten) op tafel komen. Bij ontstentenis daarvan is er geen sprake van economisch meten.*

Dit mogen voor sommigen open deuren zijn, maar ik heb vaak meegemaakt dat aan die deuren voorbij wordt gegaan en ik sluit niet uit dat dit op deze conferentie en workshop ook gebeurt.

Ik neem als voorbeeld de doelstelling ‘milieuduurzaamheid’ en denk dat de uitwerking van dit voorbeeld kan worden toegepast op de andere doelstellingen die op deze conferentie aan de orde komen, maar dan alleen onder inachtneming van bovenstaande voorwaarden.

Het milieu, gedefinieerd als de niet door de mens gemaakte fysieke omgeving kan vanuit economisch gezichtspunt het best worden omschreven als een verzameling gebruiksmogelijkheden, met een accent op mogelijkheden, waarvan de mens geheel afhankelijk is in al zijn doen en laten, dus ademen, drinken, produceren, consumeren, etc. Deze worden milieufunctie genoemd of kortweg functie. Wanneer het gebruik van een functie ten koste gaat van een andere of dezelfde functie (zoals bij overbevissing), of dat in de toekomst dreigt te doen, zijn die functies per definitie schaarse, dus economische goederen. Want dan geldt: meer van functie A vergt de opoffering van – een deel van – de beschikbaarheid van functie B en omgekeerd. Dit heet: concurrentie van functies. Ik kan in acht minuten geen voorbeelden geven, maar geef ze zo nodig graag in de discussies. We leven anno 2008 wereldwijd in een situatie van hevige concurrentie van functies, kwalitatief, kwantitatief en ruimtelijk.

Milieuduurzaamheid is gedefinieerd als het herstel en behoud van vitale milieufuncties voor komende generaties. In mijn studie ‘Nieuwe schaarste en economische groei, meer welvaart door minder productie?’, uit 1974, is een overzicht gegeven van concurrerende functies. Hieruit blijkt dat deze concurrentie bijna steeds neerkomt op het gebruik van functies voor de productie alsmede de groei daarvan op korte termijn tegenover het behoud van deze functies voor komende generaties alsmede het behoud van andere functies. Het ligt dus voor de hand om bij het economisch meten van milieufuncties het offer uit te drukken in

monetaire eenheden die staan voor een volume geproduceerde goederen. Dat zijn dus de kosten. Deze blijken steeds te kunnen worden gevonden.

Het geheel of gedeeltelijk voldoen aan de behoeften aan milieufuncties en hun duurzaam gebruik vormen de baten. De behoeften aan milieufuncties blijken echter slechts zeer gedeeltelijk te kunnen worden gekwantificeerd. Milieufuncties kunnen dus niet economisch worden gemeten, anders gezegd: hun schaduwprijs blijft onbekend. Dat betekent logischerwijs dat ook de correcte schaarsteverhoudingen dat wil zeggen de correcte prijzen van goederen die ten kosten van de beschikbaarheid van milieufuncties worden geproduceerd en geconsumeerd –en waarop het nationaal inkomen is gebaseerd - eveneens onbekend zijn. Echter, om toch informatie te geven aan samenleving en beleid kunnen veronderstellingen worden gemaakt. In ons voorbeeld is dat de legitieme veronderstelling van behoeften aan duurzaam gebruik van milieufuncties, waarbij het dan gaat om de schaduwprijs van vitale milieufuncties.

Een en ander kan worden verduidelijkt in onderstaande figuur.

(Figuur 3)

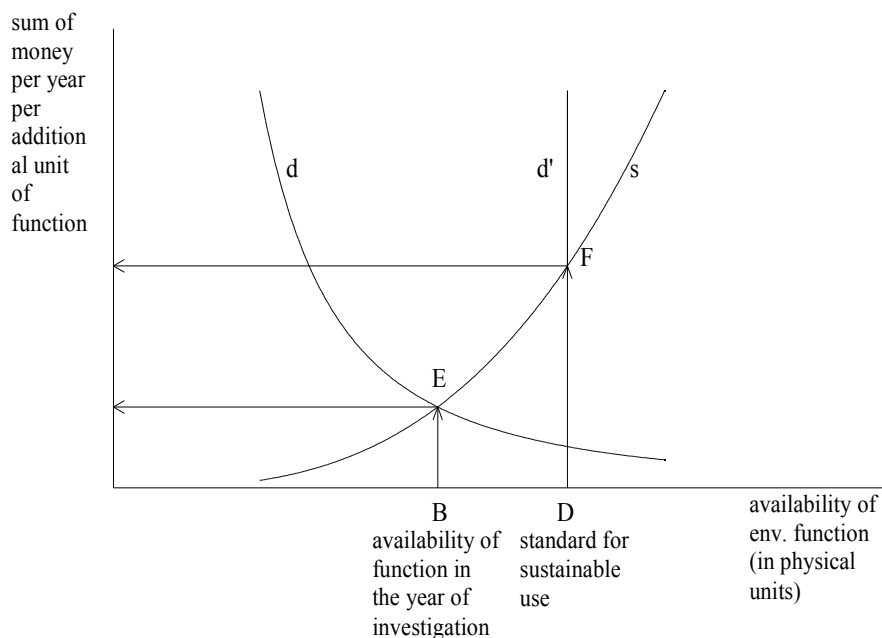

Figure 3 *Translation of costs in physical units into costs in monetary units: s = supply curve or marginal elimination cost curve; d = incomplete demand curve or marginal benefit curve based on individual preferences (revealed from expenditures on compensation of functions, on restoration of physical damage due to loss of function e.g. the 'hydrological regulation' function resulting in erosion, and so on); d' = 'demand curve' based on assumed preferences for sustainability; BD = distance that must be bridged in order to arrive at sustainable use of environmental functions; area BEFD = total costs of the loss functions, expressed in money; the arrows indicate the way via which the loss of environmental functions recorded in physical units is translated into monetary units. The availability of the function (B) does not need to coincide with the level following from intersection point (E)*

Ter verduidelijking van de figuur nog het volgende.

De kostencurve die de functie aanbiedt is opgebouwd naar oplopende kosten per eenheid vermeden milieubelasting. De baten bestaan uit vermindering van de uitgaven aan compensatie, herstel van schade etc.; die vermindering is het gevolg van de uitgaven aan eliminatiemaatregelen. F is de schaduwprijs van het duurzaam gebruik van de functie. De snijpunten van de marginale curven E en F komen overeen met het minimum van de curve die ontstaat door de totale aanbod- en vraagcurve bij elkaar op te tellen, dus met het

minimum van alle uitgaven c.q. kosten die onlosmakelijk zijn verbonden aan het onvermijdbare gebruik van vitale schaarse milieufuncties.